

רע"פ 4536/14 - מוחמד רעד נגד הוועדה המרחבית לתכנון ובנייה "מזרח השרון"

בבית המשפט העליון

רע"פ 4536/14

לפני: כבוד השופט א' שהם

המבקש: מוחמד רעד

נגד

המשיבה: הוועדה המרחבית לתכנון ובנייה "מזרח השרון"

בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד, מיום 8.5.2014, בעפ"א 52633-11-13, שניתן על-ידי כב' השופטת נ' אהד

בשם המבקש: עו"ד שלומי בלומנפלד

החלטה

1. לפניי בקשת רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כב' השופטת נ' אהד), בעפ"א 52633-11-13, מיום 8.5.2014, בגדרו נדחה ערעור על הכרעת הדין ועל גזר הדין של בית משפט השלום בכפר סבא (כב' השופט ע' פרייז), בתו"ב 24248-10-12, מיום 31.1.2013.

רקע והליכים קודמים

2. בכתב האישום שהוגש נגד המבקש, מיוחסת לו עבירה של ביצוע עבודות לבניית בניין מגורים בן 4 קומות, בשטח כולל של כ-800 מ"ר (להלן: המבנה), ללא היתר. בכתב האישום נאמר, כי המבקש אחראי לביצוע עבודות הבנייה, בהיותו המחזיק, או הבעלים, או המוחזק להיות בעלים או אחראי על הבנייה. המבקש כפר בזיקה שיוחסה לו לעבודות הבנייה, אך בית משפט השלום דחה את הטענה מכל וכל. נקבע, כי קיימות "ראיות למכביר" המוכיחות את זיקתו של המבקש לביצוע עבודות הבנייה, ובהן עדותו של נאדר חלילה, אשר משמש פקח מטעם המשיבה (להלן: הפקח), ומסמכים נוספים. עוד נקבע, כי גרסתו של המבקש איננה מספקת הסבר חלופי ראוי לשמו, ואין ליתן לה משקל כלשהו. על סמך קביעות אלו, הורשע המבקש בביצוע עבירות בנייה ללא היתר, לפי סעיפים 145, 204 ו-208 לחוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965, ותקנות התכנון והבנייה (עבודות ושימוש הטעונים היתר), התשכ"ז-1967. במסגרת גזר הדין, נתן בית משפט השלום את דעתו לחומרת הנסיבות, ובהן היקף הבנייה הבלתי חוקית, והעדר חרטה מצד המבקש או נסיבות אישיות מיוחדות. בית המשפט קבע, כי המבקש יישא בתשלום קנס בסך 200,000 ש"ח ואגרת בנייה בסך 24,800 ש"ח; בנוסף, הוצא צו הריסה למבנה, וכן הורה בית המשפט כי המבקש יחתום על התחייבות בסך 200,000 ש"ח, לבל יעבור עבירות לפי חוק התכנון והבנייה למשך שלוש שנים.

3. המבקש ערער לבית המשפט המחוזי על הכרעת הדין ועל גזר הדין. בית המשפט דחה את הערעור על הכרעת הדין, אשר נקבע כי היא "מבוססת, מנומקת כדבעי, לא נפל בה כל פסול ולא ניתן היה להגיע למסקנה אחרת". זאת, נוכח התשתית הראייתית המוצקה אשר עמדה בפני בית המשפט קמא, וחולשת טענותיו של המבקש. גם לעניין גזר הדין נדחה הערעור, בפרט נוכח היקף הבנייה, וההלימה בין העונש שהושת על המבקש לבין מדיניות הענישה המקובלת במקרים דומים.

הבקשה לרשות ערעור

4. בבקשה שלפניי מעלה המבקש שתי טענות עיקריות: האחת לעניין היקף הבנייה הבלתי חוקית, כאשר לדברי המבקש לא הובא ולו "בדל ראיה" לגודלו של המבנה, כפי המתואר בכתב האישום. בהקשר זה נטען, כי בהחלטותיהן של הערכאות הקודמות הועבר הנטל הראייתי אל כתפי המבקש, שלא כדיון. הטענה השניה נוגעת לפגיעה, כביכול, בזכות ההיוועצות של המבקש. לשיטתו של המבקש "חובה על כל בעל מרות להבהיר לכל אדם אשר נחקר כי זכותו להיוועץ בעורך דין". בבקשה נטען, כי חובה זו הופרה כאשר פקח בנייה מטעם המשיבה, שוחח עם המבקש מבלי שידע אותו בפתח השיחה בדבר זכותו להיוועץ בעורך דין.

דיון והכרעה

5. בפתח הדברים יש לשוב ולהזכיר מושכלות ראשונים, לפיהם רשות ערעור תינתן רק במקרים מצומצמים, בהם מתעוררת סוגיה משפטית עקרונית או רחבת היקף, או כאשר מתגלה אי-צדק או עיוות דין כלפי המבקש (רע"פ 4224/14 ברונשטיין נ' מדינת ישראל (24.6.2014); רע"פ 4185/14 גולן נ' מדינת ישראל (22.6.2014); רע"פ 4081/14 אבדר נ' מדינת ישראל (19.6.2014)). לאחר שעיינתי בבקשה לרשות ערעור ובנספחיה, מצאתי כי היא איננה עומדת באמות המידה האמורות, ולפיכך דינה להדחות.

6. למעלה מן הצורך ייאמר בקצרה, כי גם בבחינה לגופו של עניין, דין טענותיו של המבקש להידחות. אשר להיקף הבנייה, הרי שהפקח העיד בנושא זה עדות ברורה וסדורה, ועדות זו נמצאה אמינה על-ידי בית משפט השלום.

לאור זאת, התקשיתי להלום את טענתו של המבקש לפיה אין "ולו בדל ראייה" לגודלו של המבנה. בנוסף, בצדק הדגישו הערכאות הקודמות בהחלטותיהן את העדרו של טיעון סדור לעניין זה, מצידו של המבקש. נוכח טענותיו של המבקש בבקשה לרשות ערעור דומה כי יש מקום להבהיר, כי נטל ההוכחה לא הועבר בשום שלב לכתפיו של המבקש, אלא כך הוא הדבר: לאחר שהובאו ראיות אשר מבססות את עובדות כתב האישום, נתן בית המשפט משקל להעדרה של טענה קונקרטית כלשהי מצד המבקש, לעניין היקף הבנייה בפועל.

7. גם לעניין זכות ההיוועצות וחובת היידוע בדבר קיומה של זכות זו, אין בידי לקבל את טענותיו של המבקש. הזכות להיוועץ בעורך דין נגזרת מן הזכות להליך הוגן, וזכתה למעמד נכבד בשיטת משפטנו. כפי שהזדמן לי לומר באחת הפרשות:

"זכות ההיוועצות במסגרת הדין הפלילי, אף אם היא אינה בעלת מעמד חוקתי על-חוקי, נתפסת כזכות בעלת מעמד רם ביותר, והיא בגדר זכות יסוד של הנחקר, הנגזרת, הן מן הזכות להליך הוגן במשפט הפלילי והן מחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. מזכות זו נובעת גם החובה ליידיע את העצור (ולפי הפרשנות המרחיבה יותר, גם את החשוד המצוי בחקירה פלילית) בדבר זכותו להיוועץ בעורך דין, ובמקרים המתאימים להודיע לו על אפשרותו לבקש את מינויו של סנגור ציבורי." (רע"פ 8860/12 קוטלאייר נ' מדינת ישראל, בפסקה 19 (16.1.2014)).

וראו, בהקשר זה, סעיף 32 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996, וסעיף 19 לחוק הסיניגוריה הציבורית, תשנ"ו-1995, וכן ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי הראשי, פ"ד סא(1) 461 (2006) (להלן: עניין יששכרוב) וע"פ 9956/05 אסף שי נ' מדינת ישראל (4.11.2009).

8. עמדה מרחיבה יותר, לכאורה, ניתן למצוא בדבריו של השופט י' דנציגר, אשר לשיטתו:

"ישנם מקרים בהם החשוד-הנחקר אינו עצור ולפיכך אינו מובא לפני הקצין הממונה וכן מקרים אחרים בהם הופך אדם במהלך גביית הודעה ממנו שלא תחת אזהרה לחשוד. במקרים מעין אלו, יהיה על החוקרים עצמם לתת לחשוד הודעה כדבעי בדבר זכותו להיוועץ בעורך דין בטרם יתחילו או ימשיכו בגביית הודעתו, לפי העניין" (ע"פ 10049/08 אבו עזא נ' מדינת ישראל, בפסקה 121 (23.8.2012)).

9. במקרה דנן, הפקח שוחח עם המבקש, מבלי ליידיע את המבקש בדבר זכותו להיוועץ בעו"ד. בבקשה לרשות ערעור נטען, כאמור, כי "חובה על כל בעל מרות להבהיר לכל אדם אשר נחקר כי זכותו להיוועץ בעו"ד". טענה זו נטענה בעלמא, מבלי שהמבקש הבהיר מהו המקור הנורמטיבי לטענה כה רחבה, וגם לא עמד על הפער הקיים בינה לבין הדין הקיים. יודגש, כי בענייננו, המבקש לא היה עצור, וגם לא מעוכב. יתרה מזו, ספק רב בעיני אם ניתן לראות את שיחתם של המבקש והפקח כפעולת "חקירה", וכן ראוי להדגיש, כי מדובר בפקח מטעם מוסד תכנוני, ולא בשוטר. בנסיבות אלה, גם מבלי שאדרש לקבוע מסמרות בשאלת גבולותיהן של זכות ההיוועצות וחובת היידוע, לא מצאתי כי נפל פגם בהתנהלותו של הפקח.

10. לא זו בלבד, אלא שגם אם היינו מרחיקים לכת, ומקבלים את הטענה כי הופרה חובת היידוע, הרי שכידוע פסילת קבילותה של ראייה איננה נעשית באופן אוטומאטי. המבקש נמנע מלהסביר מדוע, לשיטתו, הפגם שנפל בשיחתו של המבקש עם הפקח הינו מסוג הפגמים שבכוחם להוביל לפסילת קבילותה של ראייה, בהתאם לדוקטרינת הפסילה

הפסיקתית (ראו עניין יששכרוב, בפסקאות 69-74 לפסק-דינה של הנשיאה (כתוארה אז) ד' ביניש). בהקשר זה כבר ציין בית משפט השלום, כי המבקש לא טען לקיומו של קשר סיבתי בין הפרת חובת היידוע לבין תוכן שיחתו עם הפקה. ועוד יש להבהיר, כי כפי שנקבע בהכרעת הדין, המבקש "הבין היטב שהוא נתון לאפשרות של הליך פלילי ועשה כל שביכולתו למנוע הליך זה, תוך שהוא מבקש להחזיק במקל משני קצותיו, ובד בבד גורם להמשכת עבודות הבנייה עד השלמתן".

11. לאור האמור, הבקשה לרשות ערעור נדחית בזאת.

ניתנה היום, י"א בתמוז התשע"ד (9.7.2014).

שׁוֹפֵט
